

Osvrt na održanu tribinu „Pravo na priziv savjesti“ u organizaciji Udruge Pravnika

Slijedeći višegodišnju tradiciju, Udruga Pravnika i ovog semestra organizirala je tribinu pod nazivom „Pravo na priziv savjesti“. Ovosemestralna tribina održala se u petak, 17. svibnja 2019. godine na Pravnom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu, s početkom u 18 sati. S ponosom možemo zaključiti kako je posjećenost bila i više nego zadovoljavajuća što svakako govori u prilog aktualnosti izabrane teme.

Institut *prava na priziv savjesti* štiti građansku slobodu svake osobe u odnosu na izbor u skladu s vlastitom savjesti.¹ Aspekt ovog instituta koji privlači najveću pozornost, a ujedno izaziva i velike prijepore, **pravo je priziva savjesti zdravstvenih radnika**. U Republici Hrvatskoj zakonom je zajamčeno pravo liječnika da radi svojih etičkih, vjerskih ili moralnih nazora, odnosno uvjerenja, ostvaruju mogućnost pozivati se na priziv savjesti te odbiti provođenje dijagnostike, liječenja i rehabilitacije pacijenta, ako su ispunjeni propisani uvjeti.² Nadalje, isto pravo zajamčeno je stomatolozima³, te drugim zdravstvenim i nezdravstvenim radnicima koji bi trebali sudjelovati u određenim medicinskim postupcima. S obzirom na to da je ova tematika vrlo opširna, svoju pozornost usmjerili smo na pitanje prava na priziv savjesti u slučaju **pobačaja**.

Naime, u Republici Hrvatskoj je, prema dostupnim podacima Ministarstva zdravstva, ukupno 188 specijalista ginekologije i opstetricije, te oko 120 medicinskih sestara, odnosno primalja izrazilo priziv savjesti. S obzirom na to da se radi o otprilike 60% liječnika zaposlenih u bolnicama, neizbježno je pitanje vodi li korištenje ovog, zakonom zajamčenog prava, paralizi cijelog sustava? S ciljem da odgonetnemo ovo pitanje, a i mnoga druga, kao predavačice smo imali čast ugostiti tri panelistice zavidnih biografija.

Natalija Kanački, *dr.med.* diplomirala je na Medicinskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu. Nakon odrađenog staža radila je u humanitarnoj organizaciji *International Rescue Committee*, te je tijekom Domovinskog rata pomagala bolesnima i ranjenima. Članica je Upravnog odbora udruge *U ime obitelji*, kao i nacionalna koordinatorica građanske inicijative *Narod odlučuje*. Na održanoj tribini govorila je iz pozicije liječnice i aktivistice, zastupajući stavove zaštite prava na priziv savjesti potkrijepljene svojim iskustvima iz dugogodišnje prakse.

Doc. dr. sc. Antonija Petričušić docentica je na Katedri za sociologiju Pravnog fakulteta u Zagrebu. Članica je Savjetodavnog odbora, tijela stručnjaka koji nadgledaju primjenu *Okvirne konvencije Vijeća Europe za zaštitu nacionalnih manjina*. Također, članica je i Savjeta za ljudska prava pučke pravobraniteljice. Docentica je govorila o pravnom i društvenom fenomenu *prava na priziv savjesti* iz pozicije sociologinje i pravnice.

¹ J.ČIZMIĆ, Pravo zdravstvenih radnika na „priziv savjesti“ Zb. Prav. fak. Sveuč. Rij. (1991) v. 37, br. 1, 753-786 (2016)

² Zakon o liječništvu (pročišćeni tekst zakona, NN 121/03, 117/08 čl.20)

³ Zakon o dentalnoj medicini; Zakon o stomatološkoj djelatnosti (pročišćeni tekst zakona, NN 121/03, 117/08, 120/09 čl.26)

Doc. dr. sc. Sunčana Roksandić Vidilička docentica je na Pravnom i Medicinskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu. U praksi je, između ostalog, radila kao pravna savjetnica Hrvatske liječničke komore te je za svoj rad u istoj 2005. godine dobila i priznanje. Inicijatorica je osnivanja Grupe za zaštitu prava pacijenata pri Pravnoj klinici Fakulteta u Zagrebu gdje djeluje kao akademska mentorica. Obzirom na to da predaje kazneno pravo, bioetiku i ljudska prava te medicinsko pravo, kroz interdisciplinarnu analizu pružila je direktan uvid u ovo kompleksno pitanje.

Sve tri panelistice, poučene životnim i profesionalnim iskustvima doprinijele su vrlo živahnoj, ali nadasve civiliziranoj raspravi. Nakon uvodnih izlaganja, u kojima su iznijele svoje stavove i razmišljanja o samoj temi, spremno su odgovarale na brojna pitanja zainteresirane publike. Svakako je najviše pozornosti zauzeo negativan trend o kojem se sve češće piše i govori – situacija u kojoj se liječnici u državnim bolnicama pozivaju na priziv savjesti, dok u svojim privatnim ordinacijama uredno obavljaju sve medicinske zahvate. Panelistice su se složile da je potreban nadzorni mehanizam koji bi spriječio širenje ovakve prakse te oštro sankcioniranje svih koji tome pribjegavaju. Nadalje, pozornost je privuklo i pitanje institucionalnog priziva savjesti⁴ te moguće rješenje tog problema u praksi. Ono što je svakako zaintrigiralo studente, bilo je pitanje prekida trudnoće u slučaju bolesti ploda ili majke. Tijekom tribine postavljena su mnogobrojna pitanja, što je rezultiralo njenim nepredviđenim vremenskim produživanjem.

Nakon dvosatnog druženja, tribina je završena u pozitivnom duhu. Kao opći zaključak može se utvrditi da je ovo, iako samo početak razgovora o temi koja izaziva veliku polarizaciju u društvu, svakako vrijedan doprinos u raspravi o pitanju kako pomiriti priziv savjesti kao tekovinu vremena s istovremenom zaštitom prava pacijenata na odgovarajuću zdravstvenu skrb. Svakako, jedan od prvih koraka u rješavanju ovog pitanja jest usvajanje novog zakona koji bi regulirao pitanje pobačaja, koji zbog svoje osjetljivosti možda neće biti uskoro usvojen. Ono što nam do tada kao društvu preostaje, svakako je kontinuirano raditi na seksualnom obrazovanju mladih.

⁴ Situacija u kojoj svi liječnici bolnice izjavljuju priziv savjesti za medicinske postupke koje ta bolnica treba obavljati.